

Avdelningschef LSS
Mari-Louise Kondrup
0410-733461
mari-louise.kondrup@trelleborg.se

Ärende avseende upphandling av personlig assistans enligt LOU.

Personlig assistans är en av insatserna inom Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Denna insats innebär ett stöd riktat och format utifrån den enskildes specifika behov och utförs i den enskildes egna hem. Utformningen av denna insats är ytterst speciell och följer ingen standard eller normalisering då den enskilde som erhåller insatsen själv har möjlighet att styra över vilken utförare som ska utföra assistansen. Den enskilde kan välja att köpa personlig assistans av en assistansanordnare, exempelvis genom privat utförare eller kommunen eller välja att själv anställa sina assistenter. Det går även att kombinera dessa alternativ.

Siffrorna från de senaste åren visar på en stadig nedåtgående trend där allt färre assistansberättigade väljer kommunen som utförare av assistansen.

De senaste åren har fördelningen mellan kommunen som utförare och privat utförare för assistansberättigade i Trelleborg sett ut enligt följande tabell:

Årtal	Antal brukare med personlig assistans	Brukare inom kommunal assistans	Procentuell fördelning
2011	89	24	27 %
2012	86	28	33 %
2013	86	23	27 %
2014	82	19	23 %
2015	90	16	18 %
2016	89	14	16 %
2017	78	12	15 %
2018	99	11	11 %

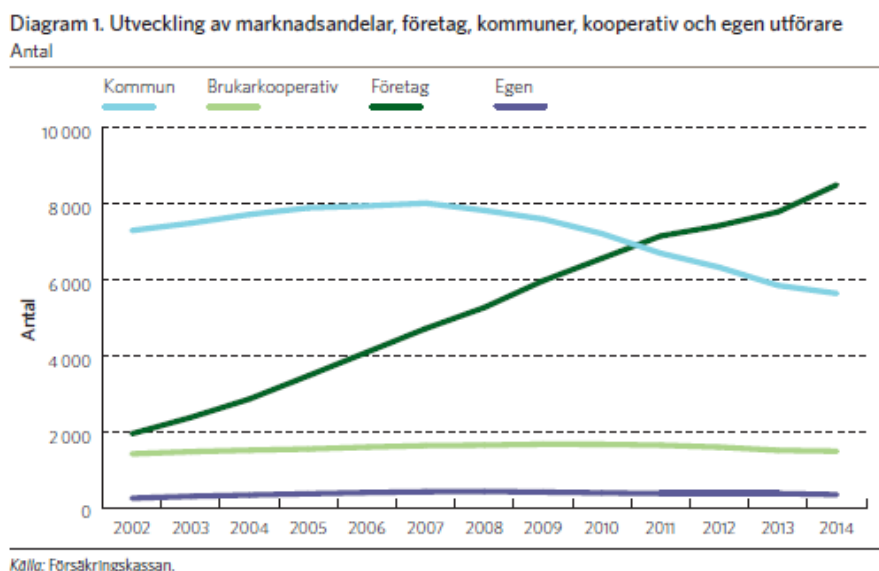
Konsekvenser för medborgare

Förvaltningen bedömer att det inte föreligger konsekvenser av negativ karaktär för medborgare i samband med upphandling av assistansen enligt LOU. Den enskilde kunden kan oftast tillförsäkras bättre förutsättningar hos en privat utförare vars huvuduppdrag är att utföra personlig assistans, till skillnad från kommunen som bedriver en mängd andra verksamheter inom funktionshinderområdet. I landet i stort finns det en trend i att allt fler medborgare väljer privata alternativ för att administrera sin assistans och denna trend ser vi också i Trelleborg. De privata bolagen erbjuder sina kunder mer än kommunerna kan göra exempelvis i form av juridiskt stöd vid överklagan. De privata bolagen är specialister på insatsen personlig assistans vilket kommunen inte är. Enligt undersökningar av Försäkringskassan tenderar medborgare med privata assistansanordnare att vara mer nöjda än medborgare med kommunen som assistansanordnare.

Jämförelse med andra kommuner

I jämförelse med andra kommuner är det allt fler kommuner i landet som väljer att upphandla personlig assistans enligt Lag (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU). Runt om i landet finns det ett flertal kommuner som har haft assistans i privat utförande under många år och rapporter visar att det har fungerat bra. Det är i dagsläget inte ovanligt att kommuner upphör med att vara utförare av assistans och istället överlåter sitt utföraransvar på ett eller flera privata bolag. Bakgrunden till att allt fler kommuner väljer att upphandla insatsen till privata utförare är till stor del den ekonomiska aspekten.

Enligt SKL:s rapport "Koll på assistansen" framgår att kommunernas marknadsandel har minskat kontinuerligt sedan schablonersättning infördes 1997. Det finns idag många privata bolag som är intresserade av att utföra den personliga assistansen på uppdrag av kommunen. Tabellen nedan visar utvecklingen av hur marknaden har sett ut de senaste åren.

Förvaltningen har tittat på andra kommuner såsom Nynäshamn, Svedala, Tyresö, Trosa samt Staffanstorps. De kommuner som förvaltningen har tittat på ger en bild av att övergången från kommunen som assistansanordnare till upphandling av assistansen hos privat drivna bolag har fungerat utan större motgångar. Detta beror troligtvis på att det finns en lång tradition av att personlig assistans utförs av privata bolag och därför blir det inte lika kontroversiellt när den kommunalt drivna assistansen läggs över till privata bolag, som det till exempel kan bli om andra traditionellt kommunaldrivna verksamheter, så som hemtjänst och gruppboende, upphandlas. Kommunerna rapporterar även att flera kunder valde, i samband med övergången, att självmant gå över till privat utförare.

Ekonomiska konsekvenser

Med bakgrund i att allt fler assistansberättigade väljer privata bolag som utförare blir det svårare för kommuner att bedriva assistans på ett kostnadseffektivt sätt. I SKL:s rapport "Koll på assistansen" framgår att de flesta kommuner har svårt att utföra personlig assistans enligt SFB med full kostnadstäckning utifrån schablonersättningen. Detta ser vi även i Trelleborgs kommun där kommunens assistansheten går med ett underskott i budgeten. Enligt tabell nedan framgår att kostnaderna har minskat i jämförelse mellan 2017 och 2018. Trots denna minskning går enheten fortsatt med ett underskott och arbetet med att få en budget i balans har inte gått att uppnå.

51340 Personlig assistent enligt LSS					
Typ av kostnad	Utfall 2018 tkr	ÅrsBudget tkr	Avvikelse tkr	Utfall 2017 tkr	Budget 2017 tkr
Personalkostnader	-6 814	-5 412	-1 402	-5 010	-3 687
Övriga kostnader	-14 856	-14 531	-325	-16 601	-14 308
Övriga intäkter	0	0	0	1 871	3 777
Kapitalkostnader	-28	-22	-6	-39	-39
Bidrag	837	300	537	810	300
Total	-20 861	-19 665	-1 196	-18 969	-13 957
51341 Personlig assist. enligt SFB					
Typ av kostnad	Utfall 2018 tkr	ÅrsBudget tkr	Avvikelse tkr	Utfall 2017 tkr	Budget 2017 tkr
Personalkostnader	-23 488	-16 224	-7 264	-23 330	-25 121
Övriga kostnader	-30 088	-25 680	-4 408	-27 006	-26 130
Övriga intäkter	168	0	168	-105	450
Bidrag	23 379	25 892	-2 513	20 643	25 892
Lokalkostnader	-413	-413	-1	-1	-63
Total	-30 442	-16 425	-14 018	-29 799	-24 972
	-51 304	-36 090	-15 214	-48 769	-38 929

Insatsens komplexitet avspeglas även i den ekonomiska delen där SKL menar att det är svårt och administrativt krävande att räkna på kostnader för basansvaret för kommuner, bland annat för att merkostnader för sjuklöner för den egna verksamheten inte ingår i schablonersättningen.

I den ekonomiska statistiken på nationell nivå särredovisas inte den del av assistansen som är statligt finansierad från övriga delar, vilket gör det svårt för kommuner att på ett enkelt sätt följa upp och bedriva en kostnadseffektiv verksamhet.

Varför privata assistansanordnare vanligtvis inte har samma underskott i budgeten som kommunen förklaras av att det för privata bolag är direkt nödvändigt att bedriva verksamheten med enbart de intäkter som betalas ut från Försäkringskassan eller kommunen per utförd timme. För kommuner finns möjligheten att skattefinansiera delar av kostnaderna för verksamheten, vilket gör att kostnaderna oftast blir större för kommuner.

Konsekvenser för personal

Vid en upphandling enligt LOU kommer det att föreligga konsekvenser för personal inom kommunens assistansenheter eftersom att deras anställning kommer att förändras. Detta behöver dock inte vara av endast negativ karaktär. Det finns många privata bolag som har en mycket god medarbetarpolicy och större möjlighet till riktade utbildningar för just personliga assistenter. Anställningsavtal hos privata utförare tenderar att vara sämre än inom kommunal verksamhet. Detta på grund av att privata bolag använder PAN-anställningar i allt större utsträckning än kommuner vilket kan anses vara en sämre anställningsform för den enskilde medarbetaren i jämförelse med att vara anställd enligt HÖK inom kommunen.

Fackliga synpunkter

Den fackliga organisationen som främst berörs är Kommunal och de ställer sig negativa till en upphandling, framförallt eftersom att det innebär sämre anställningstrygghet för deras medlemmar. För den enskilde medarbetaren ger en anställning inom kommunal assistans en högre anställningstrygghet än på ett privat assistansbolag.

Ärendet kommer att samverkas med de fackliga organisationerna och de kommer att vara med i arbetet kring kravspecifikation inför upphandlingen.